

РОЗДІЛ 8. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

ПЕРЕСТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА ENTERPRISE PROPERTY REINSURANCE

УДК 368.029.5

Алескерова Ю.В.

д.е.н., старший науковий співробітник,
доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування
Вінницький національний аграрний
університет

Вільчинська Н.Л.

викладач циклової комісії економічних
дисциплін

Технологічно-промисловий коледж
Вінницького національного аграрного
університету

Житкевич Д.О.

магістр

Вінницький національний аграрний
університет

У статті розглянуто ринок перестрахування в Україні та проаналізовано перестрахову діяльність провідних перестрахових компаній зарубіжжя. Доведено, що ринок перестрахування в Україні знаходиться на початку свого розвитку і компанії по перестрахованню в Україні відсутні. Констатовано, що необхідне створення нормативно-фінансових умов розвитку перестрахування в Україні та адаптації перестрахового вітчизняного ринку до умов міжнародного перестрахування.

Ключові слова: майно, страхування, перестраховування, зарубіжжя, міжнародне перестраховування, Україна, фірма, Gen Re, Polish Re.

В статье рассмотрен рынок перестрахования в Украине и проанализирована перестраховочная деятельность ведущих перестраховочных компаний зарубежья. Доказано, что рынок перестрахования в Украине находится в начале своего развития и компании по перестрахованию в Украине отсутствуют. Констатировано, что

необходимо создание нормативно-финансовых условий для развития перестрахования в Украине и адаптации перестраховочного отечественного рынка к условиям международного перестрахования.

Ключевые слова: имущество, страхование, перестрахование, зарубежье, международное перестрахование, Украина, фирма, Gen Re, Polish Re.

The article deals with the insurance market in Ukraine and analyzes the reinsurance activity of the leading reinsurance companies of foreign countries. It is proved that the insurance market in Ukraine is at the beginning of its development and there are no companies insuring reinsurance companies in Ukraine that are insured with insurance.) It was stated that it is necessary to create normative and financial conditions for the development of reinsurance in Ukraine and adaptation of the reinsurance domestic market to the conditions of international reinsurance.

Key words: property, insurance, reinsurance, foreign, international reinsurance, Ukraine, firm, Gen Re, Polish Re.

Постановка проблеми. Розвиток сфери матеріального виробництва, залучення в неї матеріальних цінностей у все більших кількостях, поява грошового обігу і ринку цінних паперів, монополій і акціонерних форм підприємництва, зростання обсягів виробництва і збільшення кількісних параметрів об'єктів страхування поступово призвели до укрупнення обсягів ризиків, прийнятих на страхування. Дуже скоро з ростом масштабів людської діяльності ємностей окремих страхових компаній виявилось недостатньо для покриття всіх потенційних збитків у всі зростаючі масштаби.

У цій ситуації страховики постали перед необхідністю пошуку варіантів можливості поділу та перерозподілу відповідальності між собою, тобто передачі частини прийнятого на себе ризику іншим суб'єктам страхового ринку. Так виникли попит і пропозиція на послуги із вторинного розміщення відповідальності за прийняті на утримання ризику, і зародилося традиційне перестраховування, яке паралельно викликало новий напрям у науці – теорію перестраховування.

Зміна парадигми соціально-економічного розвитку України за різношвидкісної динаміки окремих процесів сьогодення вимагає створення цілісної інституційної системи, що забезпечує перетворення страхування і перестраховування як інфраструктурних інструментів в інституційно значущі сегменти національної економіки, що має тенденцію до подальшого зростання і переходу до вимог

міжнародних стандартів регулювання ринків страхових і перестраховальних послуг. Актуальність і життєва важливість наукового розроблення цієї проблеми спрямовані на розширення коридору фінансової свободи, стійкий інтенсивний розвиток економіки в умовах, коли успіх усе більше визначається інноваціями і знаннями.

Однак страхова наука, включаючи її перестраховальний напрям, покликана охопити широке коло питань, без вирішення яких неможливо говорити про стабільний соціально-економічний розвиток України і про швидкий вихід із системної кризи, тому дана проблема потребує подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження процесів розвитку ринку перестраховування України знайшли відображення в працях таких учених, як: О.М. Віленчук [1], О. Залетов [2], Л.О. Позднякова [3], О.В. Кнейслер [4], Л.В. Нечипорук [5], Н.В. Ткаченко [6], О.М. Теревус [7].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ринку перестраховування в Україні та запозичення досвіду провідних перестрахових компаній світу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формування українського страхового ринку в його сучасному вигляді почалося в кінці 1988 р. зі створення незалежних страхових компаній, які не мали фінансових гарантій держави і значних власних коштів страхових організацій.

Такий ринок зажадав наявності перестраховального захисту і, таким чином, сприяв створенню українського перестрахового ринку зі своєю специфікою, яку ще належить ретельно вивчити.

У зв'язку із цим надзвичайно важливим є розроблення понятійного тезауруса формування й ефективного функціонування перестраховального ринку, що передбачає конкретизацію й уточнення понять «послуга перестраховування», «ринку перестраховування і його структура», «інфраструктура ринку перестраховування», «розвиток ринку перестраховування», «інституційне середовище ринку перестраховування».

На основі аналізу цих макроекономічних понять належить сформулювати концепцію інституційного розвитку перестраховування в Україні, яка ставить своїми цілями його якісний розвиток і створення ефективних інструментів його регулювання для виконання завдання стабілізації ринку страхових послуг. У спеціальній літературі спостерігається переважання емпіричних розробок з суперечливості теоретичних підходів і висновків.

Особливу значущість у цих умовах набуло завдання розширення управлінського інструментарію діяльності перестраховальних компаній, які на мікрорівні поєднують задоволення потреб перестраховального покриття страхових портфелів вітчизняних страховиків із досягненням макроринкових пріоритетів виходу на міжнародну систему рейтингування для залучення додаткових перестраховальних ресурсів на внутрішній ринок і участі в процесах глобалізації страхового господарства за допомогою інтеграції в міжнародні перестраховальні пули і вигідного експорту перестраховальних послуг.

Підтвердженням цьому є статистика зарубіжного вихідного перестраховування вітчизняних страховиків, згідно з якою переважна частина перестрахових премій розподілена між такими західними країнами (статистика за 2014 р.): Велика Британія – 22,9%; Німеччина – 21,4%, Швейцарія – 13,7%, Франція і Австрія – 15%. Щодо частки Росії у вихідних перестрахових преміях, то за один рік порівняно з 2013 р. вона скоротилася більше ніж у два рази, з 38,7% до 18% у 2014 р. Як бачимо з даної статистики, близько 75% українських перестрахових премій надходить західноєвропейським перестраховикам. У 2015 р. тенденція зменшення частки російського ринку у вихідних перестрахових преміях українських страховиків збереглася та прогнозується на рівні 14%.

Але все ж таки, незважаючи на показники співпраці українського та західного ринків, у кооперації між даними ринками зберігаються суттєві проблеми. Головною проблемою співпраці українських компаній та західних перестраховиків є робота з ризиками вітчизняних страховиків. Під роботою з ризиками розуміється достатність

інформації для оцінки ризиків перестраховиком, наявність підтверджуючих документів, що свідчать про стан майнового об'єкту (висновків експертів, сюрвейерських звітів, внутрішніх аудитів, проведення ризик-менеджменту на підприємстві) і т. ін. Головними проблемами є якраз брак інформації щодо об'єкта страхування, що спричинює проблеми під час оцінки адекватного рівня ризику на підприємстві, а також відсутність структурованості наявної інформації. Дуже часто перестраховики в умовах невизначеності рівня ризику та можливих загроз щодо об'єктів страхування або надають неприйнятні умови перестраховування, або взагалі відмовляються від участі в ризику. Отже, слідування європейським принципам роботи з ризиками призведе до отримання вітчизняними страховиками кращих умов перестраховування, що збільшить обсяги західноєвропейського та українського ринків перестраховування.

Отже, звернемося до досвіду провідних зарубіжних перестрахових компаній: General Reinsurance Company (Gen Re) та Polish Reinsurance Company (Polish Re).

Gen Re – одна з найбільших у світі перестраховальних компаній, дочірня компанія Berkshire Hathaway Inc. Історія General Reinsurance Corporation йде з 1921 р., коли назва General Casualty and Surety Reinsurance Corporation отримала компанія, що утворилася за злиття двох норвезьких компаній – Norwegian Globe и Norwegian Assurance. У 1923 р. компанію купили американські інвестори, які перейменували її в General Reinsurance Corporation. Із 1929 р. General Reinsurance вирішила, що вона буде займатися лише перестраховуванням.

Polish Re – Польське перестраховальне товариство – є єдиною компанією в Польщі, яка веде строго перестраховальну діяльність, яка полягає у страхуванні страхових фірм шляхом прийняття від них частини премії.

Компанія діє на страховому ринку з вересня 1996 р. Вона є професійним перестраховальником, який заповнює нішу в інфраструктурі не тільки польського страхового ринку, а й з успіхом підтримує розвиток страхових ринків Центральної та Східної Європи, на яких концентрує свою діяльність.

Із січня 2009 р. єдиним акціонером Польського перестраховального товариства є Fairfax Financial Holdings Limited, заснована в Торонто. Fairfax Financial Holdings Limited є фінансовою холдинговою компанією, заснованою в 1985 р. Через свої дочірні компанії займається страхуванням і перестраховуванням, а також інвестиційною діяльністю. Акції холдингу котируються на фондовій біржі Торонто під символом FFH і США під символом FFH.U. Polish Re пропонує своїм клієнтам і діловим партнерам не тільки перестраховальну

ємність, а й семінари по андеррайтингу, конференції, індивідуальне навчання і організує різні заходи для ринку.

Для того щоб зрозуміти методологію і логіку оцінки ризиків провідними перестраховиками зарубіжжя, потрібно детально проаналізувати їх підхід. Потрібно звернути увагу на їх принципи оцінки ризиків під час страхування майна підприємств. Під час оцінки складних і технічних ризиків, до яких належить майно підприємств, західні перестраховики враховують такі фактори:

- вид діяльності, що ведеться на підприємстві;
- призначення об'єкта, якщо він зданий в оренду;
- характеристика продукту, що виробляється на підприємстві, опис технологічного процесу його виробництва;
- наявність складів на підприємстві і спосіб зберігання на них готової продукції чи інших матеріалів (у т. ч. опис товару що зберігається).

Зарубіжні перестраховики у своїй діяльності, як правило, мають напрацьовану базу типів виробництв залежно від рівня ризику на них. Коефіцієнти ризиковості характеризують типи виробництв залежно від їх схильності до збитків. Перша група підприємств з виробництва електроенергії, на думку перестраховика, є найменш схильною до ризику. Дана градація та об'єднання на групи підприємств зроблені на основі реальної історії збитковості даних підприємств.

В Україні ринок перестраховування знаходиться на початковій стадії розвитку. Це зумовлено слабкою капіталізацією страхового ринку, відсутністю надійних інвестиційних інструментів, недосконалістю нормативно-правового поля для діяльності перестраховиків.

На страховому ринку України відсутня власна база для страхування великих, складних ризиків, у зв'язку з чим поширення набуває перестраховування за кордоном, що зумовлює інтеграцію страхового бізнесу України у світовий ринок. Завдяки ініціативам Держфінпослуг в Україні впроваджено новий порядок та вимоги щодо здійснення перестраховування у страховика (перестраховика)-нерезидента, які забезпечили утримання частки статутного капіталу, що належать нерезидентам, у загальному обсязі сплачених статутних фондів усіх страховиків у безпечних межах. Серед цих вимог виокремимо:

- необхідність передбачення законодавством країни реєстрації державного нагляду за страховою та перестраховою діяльністю;
- мінімальний трирічний строк безперервної діяльності до моменту укладання страхової угоди;
- відсутність фактів порушення нерезидентом законодавства про страхову (перестрахову) діяльність та легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму.

У цілому чинники розвитку ринку перестраховування можна поділити на внутрішні та зовнішні. Серед внутрішніх можна виокремити:

- законодавчі вимоги передавати в перестраховування ризики, що перебільшують 10% ємності компанії;
- встановлення вимог щодо зовнішнього перестраховування та діяльності брокерів на користь страховиків (перестраховиків)-нерезидентів;
- упровадження податкових преференцій з урахуванням специфіки операцій перестраховування;
- збільшення обсягів страхування, що автоматично забезпечує зростання кількості страховиків, які надають послуги як страхування, так і перестраховування;
- монополізація ринку перестраховування та демпінгування;
- нестача кваліфікованих кадрів;
- вплив власників компаній на політику перестраховування – «обмін» ризиками як інструмент формування додаткових доходів;
- низька капіталізація ринку за відсутності ефективних інвестиційних інструментів;
- залежність від внутрішніх системних ризиків.

Серед зовнішніх чинників, що впливають на розвиток перестраховування, виокремлюють:

- великі ємності світових перестраховиків та їх високий рейтинг;
- використання можливостей материнських компаній для прийняття ризиків у перестраховуванні;
- використання різноманіття фінансових інструментів, що зміцнює фінансові потужності перестраховиків;
- створення офшорних перестраховиків;
- вразливість від світових фінансових криз.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток перестраховування в Україні має певні особливості, зокрема спостерігається зростання ємності перестраховувального поля України за рахунок відносного збільшення майнових видів страхування, страхові суми зростають випереджальними темпами порівняно з власними капіталами перестраховиків, що зумовлює потребу в професійно потужних акторах із власними капіталами, а також зберігаються наміри створення монопольного перестраховика з певними пільгами, що може вплинути на поле діяльності незалежних національних перестраховиків і обмеження інтернаціонального характеру перестраховувального бізнесу.

Узагальнюючи розгляд основних проблемних аспектів вдосконалення перестраховувальної діяльності в Україні, можна зробити висновок про необхідність створення законодавчих та економічних умов розвитку перестраховування та адаптації його до міжнародного перестраховування на прикладі таких компаній, як General Reinsurance Company (Gen Re) та Polish Reinsurance Company (Polish Re).

Вирішення актуальних проблем сприятиме розвитку перестраховальної діяльності в Україні та створенню цивілізованого перестраховального ринку. Нині перестрахованням в Україні займаються страхові компанії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р. № 2745-III.
2. Віленчук О.М. Перестраховання екологічних ризиків: стан та перспективи розвитку в Україні. Фінанси України. 2006. № 11. С. 90-97.
3. Залетов О. Особливості національного перестраховання. Страхова справа. 2003. № 3(11). С. 20-24.

4. Позднякова Л.О., Коваленко Ю.М. Перестраховання: тенденції розвитку та шляхи вдосконалення. Актуальні проблеми економіки. 2006. № 12(66). С. 53-60.
5. Кнейслер О.В. Етимологічні основи та передумови виникнення перестраховання. Наукові записки. Серія «Економіка». 2010. Вип. 15. С. 398-406.
6. Нечипорук Л.В. Особливості перестраховання в умовах глобалізації. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. 2011. № 2(5). С. 48-56.
7. Ткаченко Н.В. Розвиток перестраховання як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків. Фінанси України. 2007. № 3. С. 119-123.
8. Теревус О.М. Перестраховання та проблеми його розвитку в Україні. Галицький економічний вісник. 2009. № 2. С. 105-109.

**БОРГОВА ПРОБЛЕМА ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ
DEBT PROBLEM AND ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY**

У статті розглянуто проблеми забезпечення боргової безпеки держави з позицій удосконалення теоретичного базису та організаційних засад. Досліджено стан та структуру державного боргу країни. Проаналізовано особливості боргового простору країни, зв'язок боргових залозичень із завданнями щодо розвитку економіки. Визначено недоліки сучасного стану забезпечення боргової безпеки України.

Ключові слова: боргова безпека, боргове навантаження, державний борг, фінансова безпека, фінансова стійкість країни.

В статье рассмотрены проблемы обеспечения долговой безопасности государства с позиций усовершенствования теоретического базиса и организационных принципов. Исследованы состояние и структура государственного долга страны. Проанализированы особенности долгового пространства страны, связь долговых

заимствований с заданиями по развитию экономики. Определены недостатки современного состояния обеспечения долговой безопасности Украины.

Ключевые слова: долговая безопасность, долговая нагрузка, государственный долг, финансовая безопасность, финансовая стойкость страны.

The article considers the problems to ensure the effective system of state debt security management from the standpoint of improving theoretical basis and organizational principles. The state and structure of the country's public debt has been studied. The features of the country's debt space, the measure of the connection of debt borrowings with tasks to the development of the economy are analyzed. Deficiencies of the current state of ensuring the debt security of Ukraine are identified.

Key words: debt security, debt load, public debt, financial security, financial stability of the country.

УДК 336.27

Бражник Л.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

Дорошенко О.О.

к.е.н.,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

Постановка проблеми. Фінансова безпека є критерієм ефективного функціонування держави. У найзагальнішому вигляді ефективна держава – це держава, яка відстоює свої національні інтереси і забезпечує національну фінансову безпеку як у сприятливий час, так і в моменти кризи, в умовах необмеженої міжнародної конкуренції. Без забезпечення фінансової безпеки на практиці неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед сучасною державою.

Приділяти увагу фінансовій безпеці держави необхідно завжди, але особливо під час реструктуризації економіки, переходу до нової економічної і фінансової стратегії розвитку, коли потрібно формувати і використовувати величезні обсяги фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукових літературних джерел із поставленого питання засвідчує, що проблема підвищення економічної, фінансової та боргової безпеки залишається досить гострою. Вивченню питань боргового складника в економіці приділялася увага таких зарубіжних та вітчизняних учених, як: Дж. Кейнс, А. Сміт, Д. Рікардо, М. Фрідмен, Р. Рансьєр, Б. Хейфеца, та О. Барановський, Т. Богдан, О. Василик, І. Жилияєв, С. Мочерний, О. Власюк та ін. У більшості праць провідних науковців наголошується на важливості управління державними зобов'язаннями з урахуванням фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин держави в межах обов'язкового дотримання саме боргової безпеки держави.